

DAMUNT

PRENSA
LOCAL

DAMUNT

REVISTA D'INFORMACIÓ LOCAL - SANT JOAN - MARÇ 1.997 - NÚM. 70

DAMUNT DAMUNT

Revista d'informació local
SANT JOAN (MALLORCA)

Març 1.997 - Núm. 70

Dipòsit legal PM-673-1991

Domicili: Major, 68
07240 - SANT JOAN (MALLORCA)

Director:

Miquel Florit Huguet

Redacció:

Guillem Morlà Adrover

Dibuixos i fotografies:

Joan Morey Company

Col·laboradors:

Gabriel Company Gayà
Miquel Florit Huguet
Catalina Jaume Ginard
Joan Jaume Nigorra
Deborah Gill
Bàrbara Mates Sastre
Joan Morey Company
Guillem Morlà

Imprimeix:

APÓSTOL Y CIVILIZADOR
PETRA (MALLORCA)

NOTA: Els articles publicats sols expressen l'opinió dels seus autors. La revista no s'identifica necessàriament amb el seu contingut.

CONTINGUT

NOTICIES LOCALS

Núm. 200 de Mel i Sucre
Dia escolar de la No - Violència
Darrers dies
Col·lectiu Teranyines
Nous rètols
Necrològiques
Mostra de Teatre
Certamen de Treballs Escolars
Croquis Artanencs
Ball de la vetllada del diumenge
Bona Festa des Quart Diumenge
VI Fira artesanal

POEMES I GLOSES

Certamen Poètic Verge de Consolació
Cant d'amor de Miquel Fuster Aguiló
Sentiments de Gabriel Company
Al matrimoni Payeres - Gomis
Mare de Déu de Catalina Jaume Ginard
Festa de pa i peix de Bàrbara Mates Sastre
Davallament de Gabriel Company

ENTREVISTES

- Toni Sastre
 - Toni Pardut
- Miquel Florit Huguet

COL-LABORACIONS

- Carta de Cristina per G.Morlà
- Des d'un pedrís de la plaça per G. Morlà
- Una anglesa a Mallorca per Deborah Gill
- Abans i Després de Moviment - Llicència per a matar per Joan Morey Company

Portada: cisterna del carrer del molins

Contraportada: imatges de foravila

LA REVISTA MEL I SUCRE VA TREURE EL NÚMERO 200.

Tots els qui estam aficats dins el món de la Premsa Forana comprenem plenament les paraules de Miquel Company Florit, President de la l'Associació, quan diu "... aconseguir treure al carrer 200 números d'una revista a una població de 1.600 habitants és una tasca que em satisfà d'una manera molt personal".

Si ara fa 17 anys els joves que tiraren endavant amb el projecte de Mel i Sucre, no sabent com aniria la coexistència de dues publicacions al poble, posteriorment aquest grup de joves - avui no tan joves - han demostrat plenament la seva voluntat i professionalitat arribant a n'aquest número 200.

De l'extens sumari d'aquest número 200 destacariem la secció de notícies locals, l'article sobre informació municipal i opinió, els articles d'investigació de Joana Estelrich sobre les mestres de l'escola de nines, el de Francesc Canuto sobre un mapa inèdit dels Calderers, sobre el poeta Miquel - Joan Nicolau de Son Font, les titulades "Garbes del P. Ginard" transcrits i amb notes de Mn. Josep Estelrich, els articles de divulgació sobre medicina popular. Guerra Civil, Música, Plantes autòctones per pastura, etc. i tots els altres que no relacionam, per no fer massa llarga aquestes notes de sincera felicitació que volem transmetre a tots els responsables i col·laboradors de Mel i sucre, encara que no

sempre estiguem d'acord amb els seus escrits.

Creim - juntament amb Mateu Sastre - que la revista es mereix una bona puntuació i que duri el que duri la revista a partir d'ara, la feina feta quedarà per sempre.

Enhorabona i molts d'anys!

Miquel Florit Huguet

DIA ESCOLAR DE LA NO-VIOLENCIA I LA PAU

El passat dia 30 de gener els col·legis de moltes localitats celebraren el "Dia de la No - violència i la Pau (DENIP).

L'Ajuntament de Manacor, que te com ha responsable de la delegació de Cultura, Educació i Normalització Lingüística al santjoaner Joan Barceló (Des Pujol), en motiu de la Diada publicà uns cartells on es reproduí el poema "Cant d'amor i de pau" de D. Miquel Fuster Aguiló, el popular Mestre Fuster, nat a Manacor l'any 1902 i mort a Sant Joan l'any 1.988. El citat cartell contenia la següent nota: "Escriptor manacorí i mestre nacional. Fou molt apreciat de tot el poble per la seva bonhomia generosa entrega al món de l'ensenyament. Rebé el Reconeixement de Mèrits de l'Ajuntament de Manacor l'any 1.982".

Per la qualitat del poema insertam el "Cant d'amor i de pau" en la secció de Poemes i Gloses.

DARRERS DIES

Ha passat els darrers dies i han passat sense pena ni glòria. Amb quina nostàlgia recordam

aquell temps de nostra infantesa, teniem mancaça de tot i molta il·lusió per totes les coses.

Aquell bullit de peu de porc, moniato groc i col de cabdell (els borraçons amb les pluges de desembre i les calmes de gener ja havien tret nineta) per això hi posaven la col de cabdell o bé col (bojana). Ara ni l'una ni l'altre ni ha. I aquella coca amb sobrassada feta amb farina de xeixa, sucre roig i un poc de carbonat perquè s'estufés.

Es feia un sopar que ni el mateix Pantagruel hagués sopat amb tanta fruïció. És clar que no havia de quedar res perquè l'endemà començava la corema i era dejuni i abstinència (encara que tenguessin bul·la)

Ens ho recorda la saviesa del cançoner quan diu:

*Arengades, bacallà,
olives i carabassa,
bledes, arrop i melassa
ametlles, tàperes i pa,
carnes roges i safrà
alls, cebes de tota raça
peix d'escata si n'hi ha
caragols sense esmocar
agllans, figues seques, panses
vet aquí ses vàries danses
que ara mos toca ballar.*

A. B.

PROFESSORA D'ANGLÈS NATIVA

- Classes particulars a nins i adults
- Preparació d'exàmens a Oxford i Cambridge.
- Classes de repàs, B.U.P., C.O.U, SELECTIVITAT.
- Cursos pels iniciats a l'anglès, conversa i perfeccionament.
- Traduccions.

DEMANAR PER DEBORAH

TL. 646564 (13 a 16 h. i vespres)

Viu a Montuïri, vehicle propi.

COL·LECTIU TERANYINES

El passat dia 28 de febrer es reuní el Col·lectiu Teranyines per tal de constituir-se com Associació legalment reconeguda.

Amb anterioritat i juntament amb la convocatòria, fou enviat a cada un dels membres un esborrany d'Estatuts, per així poder presentar a la reunió les modificacions pertinents.

L'esborrany inicialment presentat fou aprovat amb lleugeres modificacions.

Seguidament els presents procediren a la elecció de la Junta Directiva, que va quedar constituïda de la forma següent :

President : Josep Estelrich Costa.

Secretari: Joan Matas Gayà.

Tresorer: Miquel Pastor Oliver.

Vocals : Francesc Canuto Bauzà; Catalina Lluïsa Gayà Bauzà; Joan Moratinos Jaume.

Els presents signaren l'Acta fundacional , on està inclosa la relació dels membres fundadors.

NOUS RÈTOLS EN CARRETERES I CARRERS DE SAN JOAN

Després de la inauguració del museu dels Calderers, foren col·locats a distints indrets del nostre terme rètols indicatius per facilitar l'arribada dels visitants a la possessió - museu.

Últimament, dies abans de la Festa i Fira del Quart Diumenge foren col·locats altres rètols dins el poble, Consolació i en les carreteres que uneixen Sant Joan amb els pobles veïns.

L'indicador de Consolació ha estat col·locat al peu del marge que fou construït en la tardor del passat any 1.996. Conté triple indicació: Santuari, Aparcament i Cementiri. El rètol del cap de cantó dels carrers Bellavista - Consolació - Manacor conté 5 indicacions: Palma, Centre vila, Casa de Cultura, Centre Sanitari i Consolació.

En el carrer de Palma, en front de l'oficina de Sa Nostra el nou rètol compta amb 3 indicacions: Petra, Ajuntament i Policia Local.

En el cap de cantó del carrer Major.- Mestre Mas ha estat col·locat un altre rètol amb les indicacions: Ajuntament i Policia Local.

En les distintes carreteres que uneixen el nostre poble amb els pobles veïns, han estat col·locats uns rètols que assenyalen allà on comença el nostre terme municipal o partió de terme. Aquests rètols, de color verd, tenen el següent text: "Terme Municipal de Sant Joan. Benvinguts".

Aquests rètols - fita han estat col·locats en la carretera Montuiri - Sant Joan (Costa de Mala), en la carretera de Sineu - Sant Joan (devora el Carmí de Ses Gorfes), en la carretera Lloret - Sant Joan (Son Brondo) i en la de Petra - Sant Joan (Son Alegre).

El rètol de partió de terme o de "Benvinguts" no ha estat col·locat en la carretera més important que travessa el nostre terme, en la de Palma a Manacor, ni en la part de Montuiri (Son Bages - Horteta) ni en la part de Vilafranca.

NECROLÒGIQUES

Catalina Oliver Barceló (de Maià), va morir el passat dia 22 de febrer a l'edat de 88 anys.

Fou la madona Catalina de Maià, dona de demostrada religiositat, patrocinadora de la devoció i el culte a la Mare de Déu de Lourdes durant molts d'anys.

Bartomeu Nigorra. Picornell (Xicota), morí el passat dia 25 de febrer a l'edat de 51 anys, després de llarga malaltia. El bon caràcter d'En Tomeu i de la seva esposa Maria, era motiu de que aquest matrimoni tingués l'apreci de tots els que les tractaren. Apreci i afecte que es demostrà el dia del funeral d'En Tomeu, centenars de persones expressaren el condol a Maria, fills i familiars , per la pèrdua d'enTomeu essent relativament jove.

Descansi en pau !

MOSTRE DE TEATRE

El dissabte dia 8, a la Casa de Cultura, es va iniciar la III Mostra de Teatre que organitza el Grup Biaixos i Capgirons.

En aquesta vetllada el grup Prima de Sineu ens presentar l'obra "Tres pares per en Totó" que agradà als assistents que omplien la sala.

Aquesta Mostra continuarà els dissabtes 15 i 22 de març amb les actuacions dels grups d'Algaida i de Sant Jordi.

Tancarà aquesta Mostra el grup Biaixos i Capgirons que ens oferirà l'obra "Mestre L'au es taconer", de Tous i Maroto.

Joan Jaume Nigorra

VI FIRA ARTESANAL, INDUSTRIAL, AGRÍCOLA I RAMADERA

A les dotze del migdia, d'aquest Quart Diumenge, el batle Gabriel Mora i regidors acompanyats pels Consellers de Foment Joan Verger, d'Agricultura Joan Cardona i de Sanitat Francesc Fiol, visitaren i inauguraren la VI Fira, que en aquesta edició es va veure superada tant per el nombre de expositors com també pels de visitants.

Els principals carrers de la vila acolliren el centenar de "stands", amb els mes diversos articles, repartits entre les denominacions de la Fira.

Entre tanta de mostra la gent elogia, la bona presentació dels productes

santjoaners exposats en una taula de la Pimen.

Agradà també, entre altres mostres, la maquinaria i cotxes, entre aquests els esportius i com no la mostra del "Davallament" amb el despatx del pastís que feien els nostres avantpassats coneguts com "engrosos", son semblants a les "oreianes" però en forma d'estrella.

Especial menció mereix la mostra de ramaderia, que omplí la plaça de la Constitució amb uns 70 departaments, 30 dels quals foren per a cavalls, 24 per diferents races de cans, coloms, cabres, ovelles i ànneres, entre altres animals,

completaren aquesta exposició curiosa.

Pel que es va poder veure, la Fira pareix està ja consolidada. Ara be; dins aquesta diada tant tradicional del Quart Diumenge, que els nostres padrins dedicaven en exclusiva a la Mare de Deu de Consolació, pareix esser que al santjoaner d'avui, amant de les nostres tradicions, no li resta un excessiu temps per dedicar a aquesta mostra que acaba de complir els seus sis anys de celebració.

Joan Jaume Nigorra

ASSEMBLEA DE LA PENYA MOTORISTA SANT JOAN

El passat dia 1 de març, la Penya Motorista celebrà la seva anual Assemblea General en la que es va informar de les activitats realitzades i de la part econòmica de la Societat; al mateix temps que es presentaren les inquietuds i realitzacions per aquest any en que es compleixen els 41 anys des de la seva creació.

El pla d'activitats previstes per aquest any 1.997, es com segueix:

Del 31 de març al 6 d'abril.-

L'excursió amb visita a les regions i ciutats de "Cuenca, Serrelada de Cuenca, Teruel, Albarracín, Maestrazgo, Peníscola, Castelló i València". Unes comarques entre les quals el santjoaner Miguel Gayà "Fideuer", les ha visitades amb l'afany de trobar-hi esclata-sangs.

Dia 27 d'abril Moto - Cross Primavera, puntuable per el Campionat de Balears.

Dia 8 de Juny Festa de Sant Cristòfol.

Dia 10 d'agost: Excursió d'Estiu per Mallorca.

Dia 30 de novembre: Diada del 41l Aniversari.

Després de la celebració extraordinari del 40 Aniversari, ara la Penya Motorista empen amb nova empena la continuïtat d'aquesta Entitat gairebé la més veterana de Mallorca amb el caire esportiu de motociclisme.

Joan Jaume Nigorra

EL C.E. SANT JOAN EN EL MES DE FEBRER

El balanç del mes de febrer pel que fa al nostre representant en la II Regional, es pot considerar de positiu, tota vegada que del tres partits jugats ha aconseguit la victòria en dues ocasions. Hi ha que recordar que el diumenge 23 fou jornada de descans.

Els resultats han estats els

següents:

Dia 2, Beta 2 Sant Joan 0
9, Sant Joan 3 Campanet 1
16, Sta. Maria 1 Sant Joan 3

L'alineació que presentar el Sant Joan en el darrer partit fou: Bauzà, Ferriol, Miralles, Barceló, Crespí, Pocoví, Garcies, Fullana, Prados, Nicolau i G. Mas.

Substitucions: Ernest per Prados, Jaume per Nicolau, Canyelles per Mas, Munar per Miralles i Bartomeu per Fullana. El Sant Joan segueix en el lloc 13 de la classificació, ara en 28 punts.

Joan Jaume Nigorra

5è. CERTAMEN DE TREBALLS ESCOLARS: QUART DIUMENGE 97
Formaren el jurat els següents membres:

Francesc Josep Alzamora Bauzà
 Miquel Estelrich Mieras
 Sandra Garcia Provenzal
 Catalina Lluïsa Gayà Bauçà

TREBALLS PLÀSTICO-LITERARIS**Educació infantil (3 anys)**

Primer Premi: Bel Pilar Soler Pocoví
 Segon Premi: Rafel Roig Bauçà

Educació infantil (4 i 5 anys)

Primer Premi: Biel Joan Bauçà Bauçà
 Segon Premi: Toni Josep Valle Font

1er. Cicle de primària:

Primer Premi: Neus Roig Abraham
 Segon Premi: Joan Mates Company

2on. Cicle de primària:

Primer Premi: Joan Francesc Roig Bauçà
 Segon Premi: Guillem Javier Gayà Dalmau

3er. Cicle de primària:

Primer Premi: Bàrbara Mariño Pocoví
 Segon Premi: Mª Antònia Nigorra Vich

ESO i 8è. D'EGB:

Primer Premi: Catalina Mª Bauçà Bauçà
 Segon Premi: Jaume Ramis Gual

TREBALLS EN VIDEO - PREMIS ESPECIALS

Premi especial de documentació: Es Quadrat

Realització Alumnes de 1er. D'ESO i 8è. D'EGB

Premi especial: Sant Joan, un temps.

Realitzat pel alumnes: Pere Bonnin, Joan Company i Tomeu Mates

Premi especial: Engrosador - definitiu

Realitzat pel Taller de Teatre 2on. Nivell de l'APA.

APARTAT DE POESIA

Primer Premi: Catalina Mª Bauçà Bauçà
 Segon Premi: Bàrbara Gayà Bujosa

CROQUIS ARTANENCS

Divendres dia 7 com a primer acte del Quart Diumenge, tengué lloc al Saló d'Actes del Ajuntament la presentació a Sant Joan del llibre del nostre Pare Ginard "Croquis Artanencs".

En fou el presentador Pep Florit i parlaren de l'obra l'editor Francesc Moll, que es referí a la relació del seu pare, Francesc de Borja i Moll, amb el Pare Ginard, i llavors Jaume Guiscafré ens donà una visió d'aquesta recopilació de la prosa del folklorista Pare Rafel Ginard, que fou molt apreciat a la vila d'Artà.

BALL A LA VETLLADA DEL DIUMENGE

Acabà la Festa amb un ball a baix del campanar en que actuaren el grup Carrutxa i el afamat grup "Los Javaloyas" en una col·laboració dels Bar Fiol i Can Tronca.

També en el Tres - dos tingueren festa amb un grup d'animació i de percussió.

Joan Jaume Nigorra.

BONA FESTA DES QUART DIUMENGE

El dia 9 de març varem viure la Festa des Quart Diumenge amb una bona participació afavorida en part, per un diumenge gaiberè primaveral i ben assolellat. Els diaris apuntaren entre quatre i sis mil visitans, en aquest diumenge de Festa i de Fira.

OFICI SOLEMNE.- Com cada any al matí, tengué lloc al Santuari de Consolació l'Ofici solemne, l'acte més característic de la diada i amb el qual s'inicià la nostra Festa, ja l'any 1621, segons dates del predicador d'enguany. Una missa concelebrada presidida per Mn. Josep Estelrich, acompanyat per els Rectors Mn. Antoni Riutort, P. Pere Riera, Mn. Gabriel Ferriol i el P. Rafel Jaume. Mn. Estelrich en el sermò ens oferí unes dates històriques de la Festa i del Santuari que en fou la primera Parròquia de Sant Joan. L'ofrena de flors ens deixà un altar ben guarnit. Acabada la missa i a l'entretant el Cor Parroquial cantava l'Himne a la Verge, la gent després dels celebrans i de les autoritats locals, passà a adorar la venerada Imatge de la Mare de Deu i rebè les coquetes de pa sense llevat, que ens recorden la multiplicació dels cinc pans i dos peixos, fet al que es refereix l'Evengeli. Bona part de la gent assistent, tingué que seguí la missa de defora del Oratori, donat que unes quatrecentes persones participaren d'aquets primer acte.

A la sortida la gent pogué visitar l'Exposició referida al Certàmen Escolar situada a C'as Donat i es va procedir a l'amollada de coloms. Diferens malentesos i altres circumstàncies, feren que enguany no tinguéssim el ball de bot a l'explanada, després de l'Ofici; esperem que es pugui tornà a desenvolupar l'any vinent.

ROMIATGE.- Al capvespre tingué lloc la festa al Santuari, amb el concert per la Banda de Música de Montuiri, sota la direcció de Pere Miralles. Foren també bastants de visitants que en les hores de l'horabaixa desfilaren per el Cambril de la Verge. Els de fora elogiaren lo ben cuidat que està el Santuari i la bellesa de les flors, demostració d'una veneració ben viva del poble santjoaner.

XXV CERTAMEN POETIC VERGE DE CONSOLACIO I CERTAMEN ESCOLAR.

A mitjant capvespre i dins l'Oratori, va tenir lloc l'acte cultural de la nostra Festa. El Director del Centre Escolar Josep Roig, lletgir unes notes referides al V Certàmen escolar i llavors ens donaren a conèixer els guanyadors. Resultats que oferim en un altre apartat. Les guanyadores de la part de poesia ens lletgiren els seus treballs.

Lavors el membre del Jurat del Certàmen Poètic, Joan Maimó procedí a la lectura del veredict del jurat i a l'obertura de les pliques per a conèixe el nom dels guanyadors. El veredict fou el següent:

1er. Premi Miquel Gayá Sitjar, a l'obra "Ave Maria a Nostra Dona de Consolació", autor Rafel Bordoy Pomar.

2º Premi . Obra "Quants d'amors hareu vist neixer". Autor : Jaime Juan Bonnín.

1er. Accèssit .- Obra "A nostra Dona de Consolació". Autor: Maria Lourdes Colom

2º Accèssit .- Obra " Consolatrix Afflictorum " Autor: Llorenç Bonnín.

Els autors ens donaren a conèixe les seves poesies i reberen els premis amb l'aplaudiment dels assistens. Després el mateix Joan Maimó ens va fer un bell parlament. A continuació el Delegat de Cultura de l'Ajuntament Joan Magro, expressar la felicitació als guanyadors i participans i elogiar el fet de la vinticinquena edició, d'un Certàmen que cal potenciar.

Claussurà l'acte que fou seguit per bastante gent, el Rector Mn. Antoni Riutort agraïnt a tots els que havien possibilitat la celebració d'aquest Certàmen, i felicità a els guanyadors i participans, animantlos a la vegada, a seguí en el camp de la poesia com una expressió d'estima a la Verge. Presentà l'acte, el que suscriu aquesta crònica. El Certàmen Poètic va esser organitzat per la Parròquia, amb el patrocini de l'Ajuntament.

Joan Jaume Nigorra

CERMAMEN POETIC VERGE DE CONSOLACIÓ

1er Premi**Ave Maria a nostra Dona de Consolació**

Déu vos salve Madona de Consol...

Què us cantaria jo, pobre cantaire,
que no us hagin cantat?

Com podria entonar la meva lira
cançons amb regust de Corema
i brots de primavera?

Quins diamants podria jo afegir
a la vostra corona primorosa?

Com podrien els mots encendre estels
al cel de vostra glòria?

Si sou plena de gràcia...

i són totes les gràcies amb Vós,
si no hi ha flor prodigiosa
que no us hagin ofert,
ni vers que no cantàs la meravella
de la vostra virtut,
ni colors per pintar l'encantament
que té vostra figura.

En Vós és el Senyor...

amb Vós els vostres fills, plens d'esperança,
que esperen tot so-l'any
que arribi el quart diumenge
per retrobar-se amb Vós
entre el caliu de festa
i la cançó dels pins.

De Déu sou honorada...

honorada és la terra
que Vós aconhortau
i el somris que vos neix a flor de llavis,
i el guspireig joiós dels vostres ulls.
Per Vós és honorada
aquesta terra nostra i nostra gent
i la llengua que empram per la pregària
cisellada en el cor a cops de segles.

Entre totes les dones...

i entre totes les dones d'aquest món,
fóreu mare gelosa,
i mare amorosida i pacient,
acollidora, dolça,
i adolorida a l'hora de la mort
i el sacrifici

del fruit del vostre ventre sant,
mare de tots el fills que vos estimen,
que demanen de Vós pau i consol,
fills que portau al cor amorosíssim,
pels segles dels segles.

Santa Maria, i Mare de Jesús,
que dolça que serà vostra pregària,
per nosaltres que som tan limitats,
que ens aferram a la pols de la terra
quan Vós, Madona, sou el paradís.
Consolau-nos avui i per a sempre,
i quan arribi l'hora de la mort,
allargau-nos les vostres mans albaides,
les que abans bressolaren tot un Déu.

Rafel Bordoy i Pomar

2on. Premi**QUANTS D'AMORS HAUREU VIST NEIXER**

Els camps ben vestits de flors.
L'herba onetja, té juguera.
De goig boten nostres cors.
Esclata la primavera
i esperam tots bona xeixa
d'aquesta anyada que creix.
Quants d'amors haureu vist néixer
a la festa del pa i peix.

Ja l'antiga escalonada
de pedra amb els seus xiprers,
convida a donar conrada
als sentiments vertaders
i donau consol, no queixa,
si dèbils feim qualche esqueix.
Quants d'amors haureu vist néixer
a la festa de pa i peix.

Al mirador es sent l'oratge
sa i pur de tot el rodó.
T'amara tot de paisatge
contemplar cada racó
i una gaubança te deixa
que t'alleugera el teu feix.
Quants d'amors haureu vist néixer
a la festa del pa i peix.

L'amor dels santjoaners
per Vós, no se pot descriure.
Els que venim volanders
trobam aquí el goig de viure:
I per la nostra fe créixer
Verge Santa, Vós sou l'eix.
Quants d'amors haureu vist néixer
a la festa de pa i peix.

Jo també al cim de Solanda
acudesc any darrera any.
En que vengui d'altra banda
aquí no em sent gens estrany,
i ma fe amb Vós mai s'esqueixa,
seguec essent el mateix.
Quan veureu mon amor néixer
a la festa del pa i peix.

Jaume Joan Bonnín

Commemorau vostre festa
cada any amb un nou afany,
flaviols, tambors i orquestra
el pa i peix que ve d'antany.
Dins el mantell protectora
defensau-nos de maldat.
Sou Verge Consoladora,
Amor de la humanitat.

Els nostres graners ompliu
de bon blat i blanca xeixa.
El gran Déu també us somriu,
esplèndida anyada ens deixa.
Tot el poble s'enamora
de la pura humilitat.
Dalt del cel benefactora
dels que en Vós han confiat.
Sou Verge Consoladora,
Amor de la humanitat.

Mª Lourdes Colom

1er. Accèssit

A NOSTRA DONA DE CONSOLACIÓ

A la Verge de Consolació

De Sant Joan aimadora
dels creients estel daurat
sou, Verge Consoladora,
Amor de la humanitat.

Dins vostra bella encontrada
amb senzillesa espargiu
tanta llum, en ser trobada,
resta el pastoret captiu.
Al contemplar-vos Senyora
el ver amor li heu portat.
Sou Verge Consoladora,
Amor de la humanitat.

Una capella es bastí
dins el mateix cor de l'illa
i un camí es va enllestir
per donar-vos acollida.
De virtuts encisadora.
Ens donau ferma pietat.
Sou Verge Consoladora,
Amor de la humanitat.

2on. Accèssit

CONSOLATRIX AFLICTORUM

Oh Senyora, acolliu aquest cantaire
que una pobre cançó vol dedicar-vos.
Com el fum de l'encens que es perd a l'aire,
quant faré serà poc per estimar-vos.

Humilment també venc com un captaire
i consol m'atrevesc a demanar-vos:
pau, perdó per Ruanda i pel Zaire;
que els negrets puguin prest les gràcies dar-vos.

Sé cert, Dona del Cel, que els estimau,
que per ells a Jesús li suplicam
un consol que sols Ell pot regalar-los.

Vós que sou dolça Reina de la Pau,
com a Mare en sabeu de consolar-los
i amb el foc de l'Amor purificar-los.

Llorenç Bonnín

CANT D'AMOR I DE PAU**A MANACOR**

Cantau, bons amics, cantau,
vibrant, amb dolça fermaça,
un cant de fe i esperança,
un cant d'amor i de pau.

De Llevant, dins l'ampla plana,
de Mallorca bell tresor,
s'aixeca, gentil, ufana,
la nostra vila galana,
la ciutat de Manacor.

Té arrels fondes dins la terra,
però aguaita l'infinit:
cercant renovada altura
del bé que sempre perdura,
al cel apunta amb un dit.

Muntanyes, no té muntanyes,
tan sols turons a l'endret:
Santa Llúcia a l'Ermita
i, amb gegantina llegenda,
sa Roca des Castellet.

Guarda en les seves entranyes,
somnia d'or petrificats;
en les formes més estranyes,
palaus, caramells i llacs...
De son Fortesa germanes,
coves dels Hams i del Drac.

Portocristo, riolera platja,
joguina de la gran mar,
a on les aigües salades,
ja tranquil·les o bé irades,
van els teus peus a besar.

Activa, exemplar casera
de treball fet amb primor,
pel fuster i la perlera;
sens faltar la sementera
del diligent conrador.

Aquí tenim la Capella
esbart d'escollits cantors
que enarbolant la senyera,
i entonant la Balanguera
refilen sublins primors.

Mà en el cor, penyora sia,
de germanor, nostre escut:
units en sana alegria,
tenguem tots, sempre per guia
el progrés i la virtut.

Cantau, bons amics, cantau,
vibrant, amb dolça fermaça...

Miquel Fuster Aguiló (1902 - 1988)

SENTIMENTS

Carregat de fred de peus
i de mala circulació
amb els peus prop del fogó
esper l'hora dels adéus
record aquells amics meus
dels peus de Consolació
i esper que nostre Senyor
els guardi prop dels peus seus.

Gabriel Company (Forner Boveta)

AL MATRIMONI PAYERES - GOMIS

Ses mostres d'agraïment
surtan d'un cor generós
un aliment saborós
que cau bé a tota la gent
gràcies Tomeu i Antònia
per mostrar-vos tan atents
m'alegra conèixer-vos
que sigui aquesta nineta
tresor del vostros amors.

Catalina Jaume de Calicant

**A LA MARE DE DÉU DE CONSOLACIÓ
PEL QUART DIUMENGE DEL '97**

Tota la planta florida
encatifa aquest palau
castell del vostre habitatge
de germandat i de pau.

Dins un perfum d'harmonia
s'alegria mos reneix
visca el vostre Santuari
i sa festa des Pa i es Peix.

Signe de pau i harmonia
sou del cim d'aquest pujol
esperant de nit i dia
qui cerca vostre consol.

Vos sou vida i sou dolçura,
Vos sou l'esperança nostra
feis que amb mal temps i amb bonança
de cristians donem mostra
i això sols s'aconsegueix
amb sa protecció vostra.

Dins sa vida surten creus
molt males de suportar
i si mos falta vostra ajuda
ses forces solen fallar
no mos deixeu de sa ma
mare nostre ven volguda.

Dins un món desconcertat
vigilau vostre fillada
que no se quedi enredada
dins l'aritja del pecat
i que en acabar sa jornada
Déu mos trobi en bon estat
mos atorgui el seu perdó
i mos cedesqui el passaport
a l'eterna mansió.

Verge de Consolació
protegiu amb vostra gràcia
a tot col·laborador
els passats i els presents
per dar nous embelliments
al nostre Consolació
sa joia més estimada de nostra població.

Catalina Jaume Ginard

FESTA DES PA I PEIX 97

Es quart diumenge és aquí
amb bulla jocs i alegria
fira on se fa lluir.
cada any va a més dia a dia
pugem pel suau camí
amb flors contens o com sia.

Es sarró ple de doblers
per comprar les llepolies
avellanes als torroners
celebrant les bones vies
panades de pa i peix
mengem i ha lluny les manies.

I contents d'alt del turó
amb aire de primavera
on respiram plens d'amor
amb dolça pau i quimera
que ho és de bo Consolació
per noltros és de primera.

Allà d'alt ens trobam bé
d'on sevulla vengui es vent
crema de bo com fester
nostre Romiatge ardent
el devot santjoaner
hi puja amb el cor rabent.

Que també hi sou? Que molts d'anys
ens saludam amb tendresa
on siguin els bons viarany
gaudint de pau i bonesa
Mare els nostres afanys
ho siguin per Vos amb fermesa.

Bàrbara Mates Sastre

**DEDICAT A JOAN RAFALET
"DAVALLAMENT"**

Has creat un precedent
molt difícil d'igualar
Joan Florit i Bauzà
amb el teu Davallament,
lo teu és tan imponent
que no se pot superar
i no és capaç d'explicar
l'orador més eloqüent.

Gabriel Company

ENTREVISTA AMB ANTONI SASTRE GAYÀ

Diuen que l'ésser humà, la personalitat, és inclassificable. Per això, ni aproximadament, podem intentar definir n'Antoni Sastre, un home polifacètic, que ha estat artista artesà, gestor empresari, polític i funcionari públic, animador cultural i moltes més coses. Analitzar o comentar els trets més rellevants del seu tarannà, fa que el personatge ens sigui més assequible. En destacariem la tolerància, el "viure i deixar viure", l'altruisme, el saber fer, l'interès i l'entusiasme demostrat en les múltiples activitats que ha realitzades. Intentar fer una entrevista a Antoni Sastre no ofereix, en un principi, dificultats, i això per mor, precisament, de la seva manera d'esser.

- **Quins varen esser els vostres mestres?**

- A ca les monges, de pàrvul, va esser sor Luciana. Més tard, vaig anar a l'escola pública fins als 12 anys i primer vaig tehir el mestre Petro i després el mestre "Gana".

- **Quina va esser la vostra primera feina?**

- Als 13 anys em vaig llogar a Solanda de porqueret, per 100 duros l'any, i amb la soldada vaig comprar una bicicleta a mestre Antoni "Carlos" per 96 duros.

- **Vós heu fet de ferrer, qui vos va ensenyar l'ofici?**

- En Biel "Bruï", que era cosí meu, havia posat una ferreria a mitges amb en Rafel "Sineuer", el qual, a conseqüència del Moviment, es va haver d'incorporar al servei militar. En quedar tot sol, en Biel "Bruï" em va dir que jo li valdria per mosso, i que guanyaria quatre pessetes cada dia; els altres mossos només en guanyaven dues.

- **Quines eines fèieu servir?**

- Quan vaig començar de mosso, era un taller molt rudimentari, una fornal amb una manxa, una encruia grossa per forjar, un aparell a base de carbur per soldar amb oxigen, una banqueta amb les eines corresponents per aferrar bísties, un soldador d'estany - que l'encalentien a la fornal -, una mola d'aigua - que la fèiem rodar amb el peu - per esmolar ganivets i el llambroix, i una màquina de foradar que funciona rodant amb la ma.

- **Quina feina fèieu?**

- El plat fort era la reforma de les arades de

rodes. A Sant Joan, com als altres pobles d'enrevoltant, empraven arades estrangeres, com la Bajak o la Melot, que pesaven uns 140 o 150 quilos i no estaven adaptades al terreny de per aquí.

A més de les arades de rodes, també en fèiem de llaurar blat, de llaurar faves, sembradores i, juntament amb alguns fusters, fèiem carros i màquines de segar. Una altra feina molt important era aferrar bísties, una

feina que es feia de bon matí perquè no hi hagués mosques.

- **Fèieu farina?**

- Aleshores les farineres estaven intervingudes pel Govern i es necessitava una guia per fer farina, una guia que de vegades era mala d'aconseguir. Per això vàrem intentar fer unes moles de ferro i aplicar-les a la màquina de foradar, per així fer farina, però no va donar resultat perquè era molt feixuga i, a més, no podíem fer farina quan hi havia altra gent dins la ferreria, perquè estava prohibit. Això va fer que el mestre es decidís a comprar unes moles d'esmeril i un motor elèctric per a les moles d'esmolar i la màquina de foradar, i vàrem posar un embarrat per damunt la sala on hi col·locàrem un molí per fer farina, el qual podia marxar durant les hores de feina i quedava dissimulat pel renou de les moles d'esmeril o de la màquina de foradar.

- **Que vàreu fer després de la ferreria?**

- Quan el meu mestre va tancar la ferreria, vaig anar fent les feines que em sortien. Vaig anar una temporada amb en Joan "es Canyer", que també era cosí meu, i fèiem canya per cel-rasos, uns porxos de canya per fer ombra o paners de canya per una xampinyonera de Porreres, la qual enviava els xampinyons a l'estranger dins aquests paners.

- **Com vos aficionàreu a la fotografia?**

- La primera càmera de fotografia va esser una que va comprar en Miquel "Nuviet", ja usada, i ni ell ni jo no sabíem com funcionava. Vaig comprar un llibre que es titulava *El manual de la Retina*, i aquest llibre em va despertar l'afició per la fotografia. Després vaig comprar un altre llibre, que era un manual de laboratori, i un poc guiat

per en Vila - de la plaça de Santa Eulàlia de Palma - vaig muntar un petit laboratori de blanc i negre.

Una de les causes que va fer que més m'animàs a fer de retratista va esser quan es va posar de moda fer-se el carnet d'identitat. Amb el benefici que vaig tenir amb aquesta feina, em vaig poder comprar una màquina nova i un flash i les coses imprescindibles per al laboratori. I a poc a poc vaig començar a fer reportatges de comunions, de noces i de tot el que sortia.

- Quines anècdotes teniu de quan fèieu de fotògraf?

- Una de les millors anècdotes va esser a Sineu. Hi vaig anar a retratar una novia que s'havia de casar a les dotze, i aleshores era moda que el novii anàs a cercar la novia a ca seva i llavors les dues famílies anaven en processó fins a l'església. V a passar que es feia hora d' anar a l'església i el novii no venia i ja hi havia nirvis. Una germana de la novia va començar a dir que li pareixia que ja la mos havia feta i tot era plors i tristor, fins que va arribar el novii i tot es va aclarir. I varen fer unes bones noces.

Però, a part de les anècdotes, el més important és que fer de retratista em va obrir altres camins, com els viatges. Fèiem excursions en grup per les illes, per la península i fins i tot per Itàlia i França, i amb les fotos que em compraven els excursionistes, quasi es cobrien les despeses del viatge. També vaig fer molts de retrats per a recordatoris de difunts, i això va dur-me a fer de representant d'una funerària; emperò no em va agradar perquè, en aquest negoci, sempre havia de tractar amb gent trista i plorosa. En canvi, amb els reportatges de comunions o noces, sempre estaven contents, a més que se solien fer uns bons dinars.

- Quins bons reportatges recordau?

- Un dels reportatges que més bé va anar va esser quan el senyor Isern va reorganitzar la processó del Divendres Sant a Sineu i me cridà per fotografiar-la. I va tenir tant d'èxit que quasi tots els sineuers varen volen tenir un record d'aquell esdeveniment. En canvi, un dels reportatges més fotuts va esser una excursió a Madrid que varen organitzar conjuntament la Peña Motorista i el Teleclub. Recomanats per don Joan "Murer" vàrem anar a visitar don Joaquim Bou, que era el president del Consejo del Reino, i també venia amb nosaltres el president de la Diputació de les Balears. Vaig fer

moltes de fotografies perquè tenia la idea que tots els del grup voldrien sortir amb aquests senyors. Però va anar malament, perquè quan vaig acabar el rodet que tenia posat a la maquina i en vaig anar a posar un altre, no em vaig donar compte que posava el mateix rodet i totes les fotografies varen sortir sobreposades. Una de les fotografies que vaig fer dins el Palau de Congressos va esser una que estàvem asseguts a les cadires dels diputats; una altra fotografia va esser al Valle de los Caídos, i hi havia uns braus que pasturaven... aquestes fotografies vaig anar alerta a mostrar-les, no fos cosa que s'ho prenguessin com a burla i tenguéssim problemes.

- Heu fet esment de la Peña Motorista, vós en vàreu esser un dels socis fundadors...

- Sí, som el soci número dos de la Peña, i vaig

formar part de la junta directiva durant vint-i-cinc anys. Ha estat una de les bones experiències que he tengudes, perquè a més de les moltes excursions i festes, també em va servir per fer molts d'amics.

- Una de les vostres habilitats va esser la prestidigitació o jocs de mans : com va esser?

- De jovenet, vaig llegir un llibre d'en Karl Bucheli sobre jocs de mans, i me'n va despertar l'afició. Per agafar pràctica, abans de fer els jocs de mans als meus amics, els assajava davant el mirall del guarda-robes fins que sortien bé.

- Vós vàreu esser empresari de cinema, quin any començareu?

- Jo no vaig esser empresari del cinema, l'empresari va esser el meu germà Miquel. Vaig començar de mosso de maquinista amb mestre Guillem "Pagès" i quan ell es va retirar, jo vaig quedar com a titular. Quan el meu germà va anar a viure a Ciutat, ell s'encarregava de contractar i programar les pel·lícules i jo organitzava la propaganda. Com a conclusió, diré que em vaig cansar primer jo, que cobrava, de veure pel·lícules, que els qui pagaven entrada.

- També vàreu esser un col·laborador d'Extensió Agrària...

- En Jesús A. Moyà, d'Extensió Agrària de Manacor, em va proposar esser el seu col·laborador. Vaig dir que sí i em vaig posar al corrent: vaig anar a Reus a fer un curset i, quan vaig tornar, organitzàrem el que es va dir el Planter d' Extensió Agrària, que es dedicava a organitzar els pagesos joves. La nostra missió era promoure cursets de poda, d'abonaments, d'insecticides, xerrades i conferències, i tot això va esser molt útil perquè el mateix que ensenyàvem als altres també ho vaig aprendre jo.

- I de l' Ajuntament, quins records en teniu?

- Vaig sortir elegit regidor per part del Sindicat, que aleshores s'organitzava a través de la Germandat de Llaoradors. S'havien d'elegir dos regidors i vàrem sortir en Paco "Mena" per la part orgànica i jo per la part social. Vaig esser regidor durant tres legislatures i vaig compartir feina baix la presidència de tres batles, i amb els tres ens vàrem dur molt bé. El primer va esser en Llorenç "es Pubil", que quasi sempre arrambava les responsabilitats al secretari; el segon va esser el meu bon amic en Paco "Mena", que volia per a ell les responsabilitats, però també els honors; i el tercer va esser en Joan "des Pujol", que ja va implantar un sistema més democràtic i repartí les responsabilitats i els honors a cada un dels regidors.. Aquest darrer va esser un batle que quasi sempre va dir que sí, però que de cap manera li podies fer menjar d'allò que ell no en tenia gana.

- També heu passat pel Teleclub...

- Sí, també vaig esser un dels animadors del Teleclub. Quan varen començar a comparèixer els televisors pels pobles, el Govern va organitzar la Red Nacional de Teleclubs, que més bé es podrien haver anomenat "teledirigits" perquè havien de seguir unes directrius que donava el Concejal Nacional del Movimiento. Quan ja el tenguérem organitzat, vàrem rebre de mans del ministre Manuel Fraga un televisor nou de trinqués, a l'aeroport de Son Sant Joan.

Al Teleclub, a més d'anar-hi a veure la televisió, també s'hi organitzaven conferències, exposicions, concursos i jocs per al jovent. Per donar lliçons de pintura, varen venir pintors tan acreditats com en Joan Calafat, de Lluçmajor, o en Miquel Brunet, de Manacor. En fotografia, vàrem organitzar una sèrie de concursos a nivell

nacional, i rebíem fotos de per Catalunya i altres indrets. Aviat un equip de joves que venien molt pel Teleclub, hi mogueren ball els dissabtes i diumenges, i molt d'èxit que tengué. Com és natural, no hi faltaven les crítiques i les beates de torn deien que, en lloc d'anar-hi a ballar, hi anaven a palpar.

- Vós heu estat molt relacionat amb la Cooperativa de Sant Joan. Què ens en podeu dir?

- Vaig formar part de la junta rectora molt abans de tenir el magatzem que ara hi ha. El metge Arnau "Mena" n'era el president i jo m'encarregava de distribuir qualche mercaderia que dúiem a través de la Cooperativa, com per exemple algunes camionades d'adobs que eren distribuïdes des de dins mateix del camió. Més tard vaig intervenir en la permuta de les terres de Son Juny pel solar de la Sínia, on actualment hi ha el magatzem.

- Heu estat el gerent de la Cooperativa durant molts d'anys...

- Sí, vaig començar sense tenir gaires coneixements comercials, però amb unes ganes enormes de fe feina i que la Cooperativa sortís endavant. Arran d'una crisi que ens va fer tancar el magatzem, em vaig comprometre a obrir els dematins fins que s'hagués trobat qualcú que se'n volgués encarregar. Al principi, hi anava sense cobrar res; més tard, la junta rectora va decidir que jo tendria un dos per cent de les vendes, i així va funcionar fins que em vaig jubilar.

- Ara ja estau jubilat, quina vida duis?

- Encara que m'he retirat dels afers de la Cooperativa, he continuat fent feina a foravila, que és allà on més a gust me trob. A més, ara faig feines que no importa tenir esment del rendiment econòmic i les puc fer quan en tenc ganes. Quan fas una feina de gust, ja deixa d'esser feina i passa a esser un entreteniment. Una de les coses que m'ha ensenyat la vida és que si fas massa cas de les coses negatives, acabes amargat i malsofrit; en canvi, si poses esment en les coses positives, el viure es fa més agradable.

Fins aquí el que ens ha dit n'Antoni Sastre. Esperam i desitjam algun dia prosseguir aquesta conversa. Gràcies!

Miquel Florit Huguet

CONVERSA AMB ANTONI GAYÀ "PARDUT"

Durant el passat any 1996, en la secció "FITXES A LLOURE" publicarem una relació de les botigues i comerços de Sant Joan que han existit durant aquest segle. En aquell breu estudi quedava ben patent la desaparició de petites botigues. El mateix ha passat amb les carnisseries. Han anat tancant-se, desapareixent.

Perquè ens parli de les carnisseries que han existit a Sant Joan, parlarem amb Antoni Gayà Florit "Perdut", un carnisser de tota la vida.

⇒ **Quines carnisseries recordau?**

⇒ La primera de la que he sentit parlar, és una carnisseria de principis de segle, on despatxava Es Tecó. Estava aquí on ara està en Rafel Solander. Era un local petit que era de s'Ajuntament, que comprà l'amo Rafel Alzamora de Son Virgo.

⇒ **Era Es Tecó un dels carnisseres més anomenats?**

⇒ Sí, Es Tecó i mon pare, són el carnisseres més antics que jo record. Venien es cabrits a 3 duros. Eren cabrits que havien agafat per les muntanyes de Betlem, devers la Colònia de Sant Pere. Mon pare i Es Tecó venien davall s'Ajuntament, aquí on hi ha la biblioteca era carnisseria i peixateria.

⇒ **Tingueren la carnisseria a altres bandes?**

⇒ Durant uns anys tingueren la carnisseria davant ca ses Fernández, aquí on ara viu en Miquel Bossa, en el carrer Major nº82

⇒ **I Es Tecó on tenia la carnisseria?**

⇒ Es Tecó tenia la carnisseria a ca na Catalina de Maià, al costat de can Pirris, davant can Pere Maiol. Posà una altra taula (carnisseria) a can Gaspar de Son Roig en el carrer Major nº 80, a una cunyada seva. Es Tecó matava per la seva dona i per la cunyada.

⇒ **Domés hi havia aquestes carnisseries?**

⇒ Una Temporada hi arribà a haver fins a 8 carnisseries.

⇒ **Qui eren i on estaven?**

⇒ Es Tecó, que ja hem anomenat, N'Aina Maiola d'en Gorfes, en es carrer de Palma nº 20, na Margalida Maiola del Francesc de Consolació, en Jeroni Gorreta, en Xesc Poll, Cas Sabater Coix, en Joan de ses Canyes i nosaltres.

⇒ **I es "Matadero" o escorxador sempre ha estat en el mateix lloc?**

⇒ Jo he vist matar al manco a quatre o cinc llocs: en es corral de cas Manescal, carrer de Palma

nº 25, en es carrer Ramon Llull nº13, baix de l'Ajuntament, en es corral de l'Ajuntament.

⇒ **Devien pagar per matar o emprar aquests locals?**

⇒ El que record que pagàvem eren dos reals (50 cèntims) per Kg. de carn. Venia en Gayà Mates, que era es salador, i mos pesava la carn i més tard venia en Pep es saig a fer aquesta feina

⇒ **Matàveu de tot?**

⇒ Matàvem un bou pel Quart Diumenge i per la Festa d'Estiu, un nosaltres i s'altre Es Tecó. Qualque any el mos partíem.

⇒ **I el "matadero" o escorxador, que està entre els carrers Pare Ginard i de la Pau, que ara està molt abandonat, per què servia?**

⇒ La nau principal, la més gran, era pels mens i bous, a l'altra porxo més baix hi mataven es porcs. Es manescal no volia la brutor dels mens amb la dels porcs. A una altra nau mataven els conills, les gallines,... Hi havia unes solls pels mens i cabrits,... Aquest escorxador el feren en temps de la República.

⇒ **On més tingúreu la carnisseria?**

⇒ Passarem al carrer de la Apotecaria o sigui el carrer Consistori nº12 a ca na Morteta. L'amo Tomeu Mort mos volia treure u duguérem un plet molt llarg, com es de Na Maiola amb na Ballarina.

⇒ **On més estareu?**

⇒ Llavors passarem al carrer Major nº60 . Me'n record que quan inaugurarem la carnisseria del carrer Major matàrem una vedella de 80 Kg. Que duguérem de Son Rabassa de l'amo Miquel des Calderers, era una vedella molt bona.

⇒ **Hi estareu molts d'anys al carrer major?**

⇒ Fins que la llogarem a Na Miquelona, que la va tenir 18 anys fins que passà a ca seva on la té ara, en el nº67 des carrer Major.

⇒ **D'on duien els animals que mataven?**

⇒ A moltes cases hi havia una armadeta de mens,... Mataven un mè els dimarts i dijous, el mos partíem amb n'Aina Maiola. Es dissabtes en mataven dos o tres i el carnisser petits venien a cercar uns kg. De carn o un braç,...

⇒ **Vos dúieu bé uns amb els altres?**

⇒ En temps de que don Ramon l'Apotecari era batle teníem un tracto amb els altres carnisser de pagar els mens a 15 pessetes el kg. Però es Sabater les pagava a quinze pessetes i mitja (15,50).

⇒ **La parròquia estava molt repartida?**

⇒ Jo i en Gorges anàvem els dimecres a Sineu i sabíem es preus,... i teníem més parròquia.

⇒ **Hi val molt l'experiència?**

⇒ Mon pare ja tenia guarda d'ovelles. Teníem el sen Mateu Nuviet de pastor. Mon pare agafava moltes pastures dins es terme,... El sen Nuviet feia es formatge,... Es sestadors les teníem en es Molins,... Quan feren ses costures de ses nines condemnaren un carrer,...

⇒ **Tots aquells voltants era de la família vostra, dels Perduts?**

⇒ Es trasts de ses costures era d'en Ramon de Petra, que era un germà des sogre des Sabater Coix. S'Ajuntament li comprà es trasts. Feren una cisterna molt llarga amb tres colls: un dins ses costures (condemnat), un defora i un dins la casa de sa mestre.

⇒ **Coneixeu bé aquella barriada des Molins?**

⇒ En es cap de cantó des carrer de Consolació i es Molins hi havia una casa que sortia dins es carrer,... Va esser molts d'anys la posada de s'Hostalet, fins que feren la casa en el carrer Migjorn, on ara viu la teva filla,... Aquesta casa era d'un Moliner que se'n va anar a Amèrica. Era casat amb una Fossera. Estant a s'Argentina trobaren un nin abandonat en el riu i l'adoptaren,... Aquesta Fossera feia de cosidora i era una de les millors de Sant Joan. El cabrer

Moliner tenia les cabres darrera ca es ferrer Mena.

⇒ **Què recordau de quan éreu nin?**

⇒ Vàrem viure en el carrer Tort. Estàvem a una casa vella de l'amo Antoni de Solanda, que ara és des teu cunyat en Miquel Mena,... Més tard l'amo en Bernadí de Solanda, casat amb una de Santa Margalida, va fer una casa nova en el carrer de s'escola, que de totd'una, quan se va obrir, li posaren "calle Buenavista" i després del Moviment li posaren José Antonio i ara li diuen Bellavista.

⇒ **Heu vist obrir es carrer de s'escola?**

⇒ L'amo en Joan Gran, casat amb na Calderera, era s'únic que no havia deixat obrir es carrer de s'escola i es nins havien de donar sa volta perquè en Joan Gran era caparrut i no volia esbucar ses parets des seu corral que tancaven es carrer,... Lo d'en Joan Gran començava en es carrer Tort (lo que comprà es carter), travessava fins allà on hi havia can Esteva Borràs. Es Batle era l'amo Antoni de cas Notari de na Cauona, que era un home molt popular, ... Un vespre va fer una volta pes cafès i tavernes i les digué: Necessit uns quants homes voluntaris aquesta nit per anar a esbucar aquestes parets d'en Joan Gran que tanquen es carrer i llavors hi haurà beure per a tots a voler!. Els voluntaris no se feren pregar i s'esboldró cap es carrer de s'escola. Aquell vespre ses parets des corral de can Joan Gran quedaren esbucades,... El sen demà dematí els al-lots quan anaven a escola ja trobaren es carrer obert i pogueren passar.

Gràcies l'amo Antoni, per tot el que m'heu contat. Havíem començat aquesta conversa perquè em contassiu coses dels carnisser, de les carnisseries i dels escorxadors i hem acabat parlant de quan se va obrir es carrer que popularment encara avui diuen carrer de s'Escola. Aquest fet d'esbucar les parets del corral d'un particular per un "escuadró" d'homes acabussats pel batle, pot estar dins s'estil de la "sarrí" que feren al rector Niell i de la seva precipitada fuga de Sant Joan. Son anècdotes o fets històrics que sense arribar a una narració de "sang i fetge" (com diu l'historiador Arnau Company des Centro), sí creim que poden afectar l'anàlisi històric de Sant Joan.

Miquel Florit Huguet

DEBORA GILL, UNA ANGLESA A MALLORCA

Vaig venir a Mallorca ja fa dos anys i mig, després d'haver acabat els meus estudis a Anglaterra.

No sé a quin moment en vaig decidir a viure aquí, encara que sé el perquè; setmana darrera setmana, sempre estic trobant llocs meravellosos i gent interessant. La màgia d'aquesta illa mediterrània m'ha agafat i cada dia som més feliç per això.

Fins fa poc vivia a Palma; és un bon lloc per començar a conèixer l'illa. Des de allà tenia l'oportunitat de trobar-me amb molta gent amiga, trobar treball i anar d'excursió amb el meu cotxe, amb el que vaig recórrer i conèixer quasi tota l'illa, que, malgrat parèixer petita en el mapa, és molt més gran del que creia, per el que mai acabes de conèixer-la del tot.

Sa varietat dels paisatges i llocs d'aquesta illa no deixa de ser curiosa; en molt poc temps se pot estar a la ciutat, a la platja, en les muntanyes o en el camp. Això és un luxe per la gent d'aquí.

Palma, malgrat esser una ciutat cosmopolita, no ha oblidat les seves arrels marineres i és bell contemplar qualque cosa tan única com és la catedral front al mar o l'edifici gòtic de sa Llotja.

Quan vaig venir d'Anglaterra el que més desitjava era anar a la platja. Crec que vaig començar a enamorar-me de l'illa quan vaig tenir la sort de passar el meu segon dia a la platja del Trenc. Aquesta platja no té res a veure amb les fotografies que havia vist a les agències de viatges a Anglaterra, en les quals hi havia enormes hotels i platges comercials plenes de gents ajaguda com a sardines. Quin plaer passejar per la blanca arena i fina com el vellut, i nedar dins la mar d'aigües color blau turquesa, cristal·lines. Des de llavors pas molts dels meus dies lliures cercant noves platges on encara el turisme massiu no ha arribat i espanyat el paisatge. He trobat petits trossos del paradís per tota l'illa.

Molts dels meus amics anglesos pensen que és una bogeria viure a Mallorca perquè associen l'illa amb Magalluf, però jo les dic que no tots els llocs turístics són així. Si poguessin veure els racons que jo he descobert al·lucinarien.

El camp anglès es famós pel ver del seus prats, però aquesta bellesa té el seu preu. Quasi sempre plou. En canvi aquí, gaudeixes del camp, baix el cel blau assolellat.

També faig excursions per les planes del interior o practicant les pujades al puig de Galatxó o de l'Ofre,

des de on pots destriar impressionants vistes de l'illa, o també passejar per les relaxants zones de Sant Joan, Montuïri i Petra, la Mallorca rural que encara no ha perdut el seu caràcter.

I quan no estic fruïnt els paratges i la naturalesa de Mallorca, que faig jo? Doncs enseny l'idioma anglès. Crec que la comunicació és molt important i estic molt agraïda a les meves amistats per ensenyar-me el seu idioma, ja que sense ells no hauria pogut conèixer l'illa en profunditat.

Don classes d'anglès amb molt de gust perquè pens que un idioma és qualque cosa més que unes simples paraules en un llibre de text. És clar que la gramàtica és important, però més encara és utilitzar convenientment l'idioma per comunicar les nostres pròpies vivències. M'agrada contemplar com els meus alumnes veuen el resultat del seu esforç des de el començament.

I el futur? Fa molt poc vaig deixar la ciutat per venir a viure al camp, aquí a Montuïri, molt prop de Sant Joan. Som molt feliç d'aquest canvi perquè aquí he trobat la Mallorca autèntica. És un començar de bell nou la meva vida, on aprendré un nou idioma, el mallorquí, i coneixeré gent nova. En aquest lloc és on se fa més fàcil conèixer en profunditat el que és l'illa de la calma.

Deborah Gill (Professora d'anglès)

CARTA DE CRISTINA

Estimat Guillem:

Que llarg es fa el meu viatge i quan aspre es torna el camí!

Dia rera dia, esgot les meves forces empaitant quimeres utòpiques, somnis impossibles, fantasies meravelloses, ideals inútils,...

Rodejada d'escanyapobres, de gent bona que mai posa en crisi la seva bondat, dels qui em diuen que no forci els forrellats de la gàbia... Maleïda gàbia d'or que intenta escapsullar el meu innocent coratge front als mercaders de la mentida, mercaders del consum, mercaders de la por, mercaders de fals benestar, mercaders de la falsia, mercaders de la mort!...

De que serveixen els meus gemecs, els meus esglais, l'esperoneix, el xisclar, grinyolar, cridar, bramar, rapinyar? He de deixar castrar la meua valentia, acalar el cap i enfonsar-me dins l'infructuós silenci?

No puc ni oïll, amb 22 anys, quedar amagada al fons d'una presó, sotmesa a la comoditat, engrillonada per la falsa prudència,

fermada pel sentit del ridícul, captiva de la repressió, hipnotitzada sota un fal·laç ideari burgès... Necessit teixir amb la meua vida una teranyina de petitíssims detalls, convertir amb paraula la meua infinita tendresa, estimar sense complexos ni barreres, sentir l'escalfor dels nins, dels rodamóns, del folls, estar prop dels desposseïts, donar una ma als perdularis...

Com odiï el meu entorn familiar i, per altra part, em complau el ser l'ovella negra de la família. Quin perboc se n'han duit els meus pares amb la seva filla!. Ells pensaven que enviant-me a un dels prestigiosos col·legis religiosos de l'illa rebria una bona educació i seria la filla submissa que ells volien. Com podien imaginar que les ensenyances rebudes, l'afiançament dins l'alta escala social, les prohibicions constants d'establir amistat amb gent baixa (diguem-li pobres, incultes, menys afavorits material o intel·lectualment) serviria per acabar odiant la meua posició de nina rica. Com m'agradaria esborrar aquells anys del l'internat!. Quantes hores perdudes intentant inculcar-nos el respecta i estima a la superfluitat!, mai es cansaven d'emprar arguments inútils i buits per tal de desvirtuar l'essència de la igualtat de les persones. Creuràs que mai he pogut entendre com aquelles castíssimes verges, que havien fet vots de pobresa, dedicaven la seva vida a tenir esment de les filles dels rics.

Record el que em digueres un dia: "estima, estima molt, estima tot". Aquestes paraules me feren recobrar el sentit de viure, poc a poc he tornat veure el colors, que amagats per l'angoixa i la decepció, s'havien convertit en gris fosc. Negre era el meu delit per l'existència i les ganes de viure s'anaven apagant. Tu me parlaves d'una altre

món, que coexistia amb el meu, i que realment és meravellós. Era el món de l'amistat, el descobrir la teva pròpia utilitat, el donar valor al que fas, el saber veure aquestes miquetes de bondat que acompanyen a tota persona, el lluitar per recobrar dia a dia la il·lúsió i nodrir la fantasia.

M'agradaria poguessis venir a casa i parlar d'asseguts de les meves coses, però el meus pares ja ho saps, no aproven la nostra amistat ni la poden entendre. L'amistat per a ells te sexe, edat i posició social; tu no compleixes en cap dels tres requisits que per a ells són bàsics. Dubt si han sabut mai què era realment l'amistat!. Sempre ho han comprat tot, per a ells tot té preu, fins i tot l'amistat i l'amor.

Estic molt agraïda de poder-te escriure cartes, a través d'elles me sent unida a tu però a vegades acús la fredor i pobresa dels meus mots, que estampats damunt un sofert paper i closos després dins un sobre, son ineficaços i inadequats portadors de la vivacitat i atreviment del meu pensar. No saben transmetre l'enamorat i apassionat batec del meu sentir. És el tribut que ens fa pagar la distància i sols amb la fantasia podem simular la nostra companyia.

Continuu sortint amb el meu estimat. No creguis que no tenc en compta tot el que em digueres sobre la beguda, les nostres relacions, el nostre festeig,... amb algunes coses hem canviat. Abans jo feia tot ell que volia, ara intent combinar el que jo crec que he de fer amb el que ell desitja. Vaig fent nous amics i intent recobrar velles amistats. Pot ser m'havia tancada massa dins el món de la parella con si no hi hagués res més al meu voltant. Algunes vegades en qued a casa o faig altres plans. Visc molt intensament cada un dels meus dies. He après a dir "no" de tant en tant i li deman que respecti la meua forma de ser.

No sempre es pot donar un sí sense abans haver pronunciat un no. Estarem uns mesos separats i ara tornam sortir junts. El que puc dir-te és que tenc clar fins on estic disposta arribar i allà on no voldria encaminar-me mai més.

Deixa que me acomiadi de tu dient: "T'estimo!" No em ve al cap una paraula millor per expressar el que sent per tu. Desitjaria en aquests moments tenir-te al meu costat, fer-te mil afalagadures, estampar una besada al teu front, agafar-te de les mans i quedar amb silenci, fit a fit, perdent la meua mirada dins la profunditat dels teus ulls... Gràcies per tot!

Cristina

Des d'un pedrís de la plaça

Si no estimes ets talment mort, i si estimes et maten poc a poc. Serà cert que l'amor va acompanyat d'un tast de tristesa?

Aguaitava rera el silenci, fiter davant la teua imatge, la resposta del teus ulls quan me n'he adonat que la distància em feia cec i no podia esbrinar les teves curolles, ni desvetllar els teus pensaments. Unes entenedidores llàgrimes feien esbandir el meu cor mentre els seus carreranyes rentaven amb delicadesa els meus ulls. Un contradictori encís, un terbolí de sensacions m'arrossegaven entre el goig i l'enyorança, la pena i l'esperança, la lluita i la utopia, el coratge i desconfort,...

Consiros i adolorit m'he aixecat arriscant-me a seguir el meu camí, bevenc a glops la soledat, compartint amb tu el mateix gust amarg. Després intentaré escalfar la meua tristesa, revestint-me d'amansidora tendresa, acarontant la vida i atansant-me dins la boira d'una dolcesa amarga i esperançadora.

PER LA VILA I FORA DE LA VILA DESPRÉS DEL MOVIMENT - Llicència per a matar

Nota prèvia: S'adverteix que alguns trossos del present article, i per la seva cruesa, poden ferir la sensibilitat del lector.

S'ha de fer un esforç d'imaginació bastant gros per situar-nos de ple dins l'ambient socio-econòmic i cultural de la nostra vila a finals del segle XIX o principis del XX. De fet no devia ésser molt diferent del de la resta de l'illa; potser un poc millor, ja que Sant Joan disposa de bones terres. Però segur que era distint a l'actualitat.

Una profunda misèria atenallava les capes més pobres de la pagesia. Pastorets i porquerets es llogaven tot l'any, simplement per a la manutenció. Els sostres de les possessions i d'algunes cases particulars es convertien en confortables dormitoris pels missatges. Les figueraleres, a sortida de sol ja eren al sementer, disposades a començar una llarga jornada. Segadors, batedors, llauradors, . . . no necessitaven sabates fins que es casaven. Moltes jovenetes anaven a collir oliva a muntanya, mantengudes, sense guanyar res més que un barrelet d'oli.

Què en sabien aqueixa gent de les reivindicacions laborals, dels moviments sindicalistes o anarquistes, que estaven de moda a les zones més desenvolupades d'Europa!

En el seu interior sentien l'ofegor, però no veien la llum del camí, treballaven i callaven.

La majoria no havia anat a escola, ni sabien llegir ni escriure. Alguns ni tan sols sortien mai del poble. Depenien dels amos per a la subsistència; o, i dins un altre ordre de valors, del rector, del metge, del notari, del secretari de l'ajuntament,...

En certa manera podríem comparar aquesta estructura amb la d'una societat feudal bastant equilibrada. Els distints membres en surten beneficiats, com si d'una perfecta associació simbiòtica es tractàs. Els senyors oferien protecció i feina, els obrers s'entregaven a ella. No de bades la qualitat de feiner era molt ben considerada dins tots els estaments socials, i era aprofitada per tothom; inclòs el més humil dels bracers es sentia orgullós de poder exhibir la facultat de fer feina feixuga de sol a sol; els més dèbils eren recriminats.

Però a poc a poc s'anaven produint canvis que feien clivellar les velles estructures:

- Escolarització pública dels al·lots de les classes més humils.

- Les farineres, cimenteres, fàbriques de carbó i de les gomes,... donaven feina a un bon grapat d'obers. Com a conseqüència sorgiren els horaris laborals i els sous fixos.

- Les millors terres de les possessions s'havien anat establint. Els senyors de Ciutat, i per motius econòmics, hagueren de fragmentar la hisenda. Alguns jornalers es transformaren en petits propietaris, o tenien la il·lusió de convertir-s'hi.

- Durant aquesta època es va viure el final o el principi de molts esdeveniments: la Monarquia, la Dictadura, la posada en circulació del paper moneda (sense valor real) en substitució de la plata, la segona República, les eleccions,... i l'esclafit final.

- Una por tètrica s'escampà i arribà a tots el racons més amagats de la nostra societat.

- Els propietaris de les terres, entre altres coses temien la "repartidora".

S'han de valorar profundament tots aquests aspectes i molts altres per introduir-nos en un intent de comprendre el que va passar després del Moviment. Temps en que emergiren els instints i les actuacions més primitives de l'espècie humana: el mascle dominant exerceix poder i intenta eliminar els adversaris (més intel·ligents, més ben plantats, més forts, . . .) Aquí comand jo i s'ha acabat!

S'havien acumulat un caramull de circumstàncies (socials, polítiques, econòmiques, culturals,... la declaració de guerra) que ajudaren a precipitar els esdeveniments. La nova situació desbordà totes les previsions. Els que sempre havien exercit de bastaixos trobaren l'oportunitat de transformar-se en capatassos. Es posà en escena una orgia de sang, venjança, odi, horror, por, enveja, fanatisme, absurd, servilisme, depravació,... tan intensa com feia anys que no s'havia vist. No eren les violentes accions del front de batalla (similars al de totes les guerres), sinó les bregues i enfrontaments de veïnats contra veïnats, familiars contra familiars, santjoaners contra altra gent,...

A nivell local, i al respecte, poques coses noves es poden dir, i per respecte històric, deixà constància d'elles. Descriure i anomenar els fets més significatius; aquells que arriben a un límit que sembla insuperable.

Situacions on no s'hi arriba per ideologia, partidisme, discussions prèvies, ... sinó simplement per animalitat humana, macabre sadisme infantil ben abeurat amb bones timbes de cassalla.

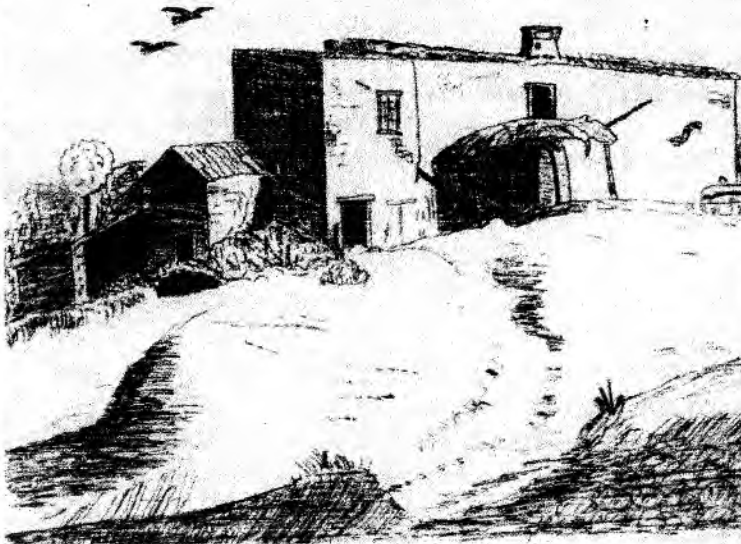
Evidentment són els fets més cruus; els que queden fixats dins la memòria col·lectiva. I només representen la petita punta visible de l'enorme iceberg que amaga la gran massa de petites històries de repressió menys escabroses. Moltes d'aquestes accions es dugueren a terme fora de la vila, però santjoaners en foren protagonistes directes. D'altres, tot i que els santjoaners no hi participaren, ocorregueren dins el nostre terme, i també ens són conegudes.

Es evident que d'aquests fets no en trobarem constància escrita i difícilment en podrem contrastar les poques informacions de les que disposarem. Potser a alguns la imaginació popular hi haurà afegit o llevat components. Però el que esta clar és que succeïren i que algú dels que hi eren ho contà a algú que no hi era. I així han arribat a l'actualitat.

1er fet - UN QUE ESPOLSAVA AMETLLES

Un escamot de la vila, amb un camió (altres diuen que era amb un cotxe descapotable) havia anat a fer un arruix per devers la costa de Llevant. Era pel setembre i en Bayo ja havia estat rebutjat. Algú estava endarrer de saber el que passava per allà.

El grup disposava d'una arma nova de trinca (un màuser). Tenien foc dins les sabates, se fonien per provar-lo. En trobaren un que espolsava ametlles damunt l'arbre. Ningú el coneixia ni l'havia vist mai.

- Arriba España!! , cridà un dels components.

Aquell no sabé massa bé el que li pertocava fer, degut sobretot a la seva difícil situació aèria. D'un tret encertat, propi d'un bon caçador, el despenjaren i se n'anaren.

2on fet - LA MORT DEL MESTRE LLITERES

Havia estat nou anys mestre de Sant Joan, fins el 34.

Referent a la seva tasca docent hi ha

tota una investigació a fer, ja que és motiu d'opinions diverses: ensenyava molt; pegava molt; era molt intel·ligent... però, posava malnoms als al·lots i organitzava bregues entre ells.

Es ben possible que alguns dels seus deixebles en quedàs ressentit. I també és possible que uns altres sabessin moure aquesta rancúnia.

Referent a les circumstàncies de la seva mort n'hi ha moltes versions i cap d'elles ens treu del dubte més important.

- D'on, o de qui sortí l'ordre per a la seva execució?

El que sembla clar és que santjoaners foren els seus botxins i que el mataren a Son Servera. El deixaren sense vida dins un forn de calç. (segurament pensaren que així el seu cadàver desapareixeria).

3er fet - EL MORT DE S'HOSTALET

Un escamot extern en liquidà un (també extern) dins terres de "s'Hostalet" de Sant Joan. Rebé tres trets mortals a la pitera. El deixaren tirat dins una espècie de cuneta.

Més tard, arribà un grup de santjoaners per cremar el cadàver. Així desapareixeria per a sempre i els seus familiars mai el podrien resar, ja que no sabrien on estava enterrat.

Arribaren com si anassin a una festa. Amb gran rebombori prepararen un fogueró gros (la carn humana crema amb dificultat). Mentrestant continuaven les burles al mort.

Al cap d'una bona estona només quedaven les cendres i un poc de calivera. Un dels assistents va veure un "bulto" rodó que no s'havia acabat de cremar de tot i li barrina una coça per atiar-lo cap al caliu.

- Mal li tocàs un llamp!! Ai, ai!!.

No era la calavera, sinó una pedra rodona mig fumada. I vengà més riallotes.

Temps després, les bísties, en llaurar o passar per allà encara voltaven en arribar a l'indret on s'havia fet el fogueró.

4art fet - L'AL. LOT MORT

Es la més confusa de les històries. No s'ha pogut contrastar cap informació. No se'n coneix cap detall ni les circumstàncies en que va succeir. Potser només sigui un producte de la imaginació popular. L'únic que puc assegurar és que algú m'ho va contar.

Un santjoaner va matar un al·lot escuixant-lo.

5è fet - ELS DITS TALLATS

(cap dels protagonistes era de la vila, però succeí a foravila)

L'anaren a cercar un vespre de prest.

Al sentir el renou del cotxe sortiren la dona i els al·lots. Ell havia arribat una estona abans, i com si pressentís els esdeveniments, s'havia allargat damunt el llit, vestit i amb les sabates posades.

Estava cop-piu.

- On és el teu home ?

- Què volíeu res? No es troba massa bé.

- El volem a ell .

Sortí i s'agafa del braç de la seva esposa.

- Au, anem!

L'estiraren cap a ells, i entre les súpriques i imploracions de la muller, ni tan sols els infants veieren ni sentiren com la llarga fulla d'acer, esgaiant la foscor de l'aire, pegava un cop sec.

Quan ja eren un tros enfora, la dona, palpant-se el braç amb la ma, i com si cercàs la del seu company, notà una espècie de teba humitat calenta de color vermell obscur...

D'en terra aplegà un parell de dits encara calents. Els infants no es temeren massa bé del que havia passat, ni tampoc preveien el trist destí de son pare. Anaren a cercar esperit per guardar aquelles estimades penyores dins un recipient de vidre.

Lo endemà trobaren aquell home mort no gaire lluny d'allà. Tenia una ma mutilada.

6è fet - EL MORT DE SON DEIXOPTE

Referent a aquest santjoaner (el qual trobaren

penjat pel coll a la seva finca) hi ha molts punts obscurs i poc clars.

Perquè el mataren realment ?

Va esser a causa de no poder donar unes informacions que no sabia, referents a l'amagatall d'un villafranquer?

Es vera que contra el seu cos penjat es cometeren atrocitats? Foren tots santjoaners, els seus assassins ?

7è fet - LES INFERMERES REPUBLICANES

Falangistes santjoaners captivaren un grup d'infermeres que havien arribat a Mallorca amb el desembarc d'en Bayo i no havien pogut tornar-se'n.

Diuen que entre elles hi havia prostitutes de Barcelona.

De qui fou la brillant idea de tancar-les dins una casa de devers el Coll de Sa Grava i utilitzar-les carnalment?

Quant temps hi estigueren ?

Qui va decidir matar-les ?

ACABATALL

I així i tot, quan jo era al·lot, encara vaig sentir contar moltes vegades que el poble de Sant Joan podia estar orgullós, ja que després del Moviment, i a pesar de la repressió no havien mort cap santjoaner (...?!)

Analitzant els fets exposats (i tots els altres que no ve el cas anomenar), i sense oblidar en cap moment el rerafons de l'aixecament militar i la imposició de la Dictadura (Franco, Goded, Mola, Zayas,...); tot plegat ens deriva cap una doble qüestió local:

- Quins santjoaners veien bé aquests fets i donaven llicència o informació sobre com i quan s'havia d'actuar?

- Per què molts dels que tenien obligació de mirar d'aturar la barbàrie, no ho feien amb prou eficàcia?

Contestar aquestes preguntes suposaria treure de l'anonimat algunes persones concretes d'aquell temps que si bé no participaren directament en quasi cap fet repressiu, sí que, per acció directori des dels seus caus, o per omissió dels seus deures davant el públic, tenen una part de responsabilitat en els fets que s'han contat.

Joan Morey Company

PLORADA

*Anàvem junts des dels setze anys.
Ella no se "xutava".
Tan sols no va fumar mai
ni un sol "porro".
Jo li suplicava que s'allunyàs de mi.
Ella mai no va voler
abandonar-me.
Jo vaig encomanar-li
la malaltia.
Morí.
Ara fa sis anys.
La seva família em té per un
criminal.
He hagut de fugir
del nostre poble.
M'he refugiat a la muntanya.
Feliçment
m'estic morint.
Com veis, pare, els ossos
són uns espasins que es claven
fins a l'anima.
Fris d'acabar.
Però he vingut a confessar-me
perquè tenc un problema:
no puc plorar.
Des de que ella morí
no he pogut arrabassar-me
una sola llàgrima.
Tampoc no tremp.
D'això fa molt de temps.*

Sortírem a la plaça.
Tu enllestires un coixí amb el teu abric.
Ens asseguérem al banc.
Entrecreuàvem mitges paraules,
enmig de silencis
perllongats, humits.
gairebé sagrats,
mentre ens fitàvem els ulls.
Cap dels dos baixa un sol moment
les parpelles
ni la mirada.

Et vaig agafar pel braç,
amorosidament,
per acompanyar-te fins al cotxe,
una vella carrossa
de la qual esperes un miracle
eutanàsic
a qualsevol revolt
de la pujada.

A l'hora del comiat,
quan m'allargares el sarment del teu braç,
amb els dits esquelètics,
vaig abraonar la canya
del teu cos.
Vinclant el teu metre noranta
d'alçada,
vaig acaronar les teves galtes
amb unes besades,
sensuals,
calentes, demoratives.
Quan sentírem ressuscitar
les nostres viriors,
rompérem a plorar.

Xopats per l'esgarrifosa pluja,
enramparem els nostres
llavis en una
aferrissada
besada interminable.
Tot
davant el xafarder llambreig
de les madones que vénen del mercat
i passen surran de nosaltres
atropellant les passes
i la vogada dels senallons
tot allunyant-se
escandalitzades,
alhora que estranyament
avalotades
per un prodigiós calfred
libidinós.

Jaume Santandreu (del llibre Tristesa Amant)

